

Wytyczne ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego
z dnia 24 kwietnia 2016 r. do prowadzenia szkoleń w zakresie
przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2016-2017
na podstawie art. 8, pkt 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu
przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390)

1. ZAŁOŻENIA

Przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) określiły zarówno zakres zadań gminy, powiatu, województwa i urzędów centralnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jak również wskazały przedstawicieli zawodów i instytucji, którzy są zobowiązani do podejmowania tych działań.

Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy wymaga wiedzy z wielu dziedzin – m.in. prawa, psychologii, pracy socjalnej, pedagogiki, socjologii, medycyny. Większość ścieżek kształcenia zawodowego nie uwzględnia w ogóle, lub uwzględnia w bardzo ograniczonym zakresie niezbędną wiedzę i kompetencje z obszaru przeciwdziałania przemocy. Dlatego też niezbędne jest, aby osoby, które na co dzień w swojej pracy zawodowej mają lub mogą mieć bezpośredni kontakt z problematyką przemocy oraz te, które są członkami zespołów interdyscyplinarnych lub grup roboczych były odpowiednio przeszkolone w tym zakresie.

Niniejsze wytyczne określają minimalny standard szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – tak w obszarze tematyki, jak i liczby godzin.

2. OSOBY UCZESTNICZĄCE W SZKOLENIU

Szkolenia organizowane przez Marszałków Województw skierowane są do przedstawicieli instytucji, którzy zajmują się przeciwdziałaniem przemocy, w tym w szczególności do:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości (Policji, żandarmerii wojskowej, straży miejskiej, prokuratorów, sędziów, kuratorów sądowych, służby więziennej itd.)
- ochrony zdrowia (lekarzy, pielęgniarek, ratowników medycznych itd.);
- oświaty (pracowników placówek systemu oświaty, w tym nauczycieli przedszkolnych, pedagogów szkolnych, psychologów itd.);
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;

- instytucji, kościołów i związków wyznaniowych oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy.

3. ZAWARTOŚĆ MERYTORYCZNA SZKOLENIA

Szkolenia powinny obejmować tematy związane z definiowaniem zjawiska przemocy w rodzinie oraz metodami interweniowania w przypadkach przemocy. W szczególności zalecane są następujące bloki tematyczne:

1. Profilaktyka przemocy, zasady prowadzenia oddziaływań uprzedzających wystąpienie zjawiska przemocy:

- kreowanie pozytywnego wizerunku rodziny i wzmocnienie rodzinnych wartości;
- zasady, formy, metody, narzędzia prowadzenia lokalnej diagnozy skali zjawiska przemocy, w tym w odniesieniu do gmin, ustalenia odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą;
- metodyka pracy z rodzinami zagrożonymi przemocą,
- zasady, metody, formy pracy profilaktycznej i edukacyjnej w obszarze przeciwdziałania przemocy.

2. Zjawisko przemocy oraz sytuacja psychologiczna osób doznających przemocy, zachowania osób stosujących przemoc i możliwość pomocy:

- definicja przemocy w rodzinie, rozróżnienie przemocy od zachowań agresywnych i sytuacji konfliktowych, rodzaje przemocy w rodzinie, skala zjawiska, cykle przemocy, czynniki ryzyka w tym szczególnie: płeć, wiek, stan zdrowia itd.;
- formy przemocy: fizyczna, psychiczna, seksualna, ekonomiczna;
- diagnoza sytuacji i pomoc osobom doznającym przemocy;
- osobiste postawy wobec przemocy;
- mechanizmy psychologiczne towarzyszące przemocy;
- konsekwencje doświadczania przemocy – portret psychologiczny osób doznających przemocy (omówienie procesu wtórnej wiktymizacji);
- strategie postępowania osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzające do usprawiedliwienia swego zachowania, źródła przemocy, psychologia osób stosujących przemoc;
- możliwości pomocy dla osób doznających przemocy (wyróżnienie etapów pomagania – interwencja, pomoc psychologiczna, pomoc kryzysowa, terapia itd.);
- oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie (programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, programy psychologiczno-terapeutyczne działania karne itd.);

- dane statystyczne dotyczące płci osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc.

3. *Etapy pracy z osobami doznającymi przemocy i stosującymi przemoc:*

- diagnoza sytuacji i stopnia zagrożenia;
- diagnoza potrzeb członków rodziny z problemem przemocy – w tym osób doznających przemocy, dzieci krzywdzonych, osób stosujących przemoc;
- metody interwencji;
- udzielanie wsparcia i pomoc psychologiczna, prawna, socjalna, pedagogiczna;
- monitorowanie sytuacji w rodzinie.

4. *Przemoc wobec dziecka:*

- diagnoza sytuacji dziecka/dzieci w rodzinie z problemem przemocy;
- dziecko krzywdzone;
- dziecko jako świadek przemocy;
- pomoc psychologiczno-pedagogiczna, prawna dziecku krzywdzonemu;
- metody interwencji w przypadku przemocy stosowanej wobec dzieci przez osoby najbliższe;
- postępowanie z rodzicami stosującymi przemoc wobec dzieci;
- reprezentacja dziecka w procedurze „Niebieskie Karty”;
- rola przedstawicieli i służb i instytucji w rozpoznawaniu symptomów krzywdzenia dziecka i przeprowadzaniu interwencji;
- monitorowanie sytuacji dziecka.

5. *Przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych:*

- skala zjawiska przemocy w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych;
- diagnoza sytuacji osób krzywdzonych zależnych od innych;
- szczególne potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych w obszarze bezpieczeństwa oraz pomocy socjalnej, prawnej i psychologicznej.

6. *Współpraca w zespołach interdyscyplinarnych i grupach roboczych:*

- uprawnienia, kompetencje, zadania poszczególnych służb;
- praca zespołów interdyscyplinarnych;
- powoływanie i metodyka pracy grupy roboczej;
- czynniki wpływające na podniesienie skuteczności pomocy dla osób doznających przemocy;
- realizacja procedury „Niebieskie Karty”, w tym m.in. sposób prowadzenia rozmów z osobami doznającymi i stosującymi przemoc, wskazówki dotyczące wypełniania formularzy „Niebieskie Karty”, zakres i sposób dokumentowania prowadzonych spraw w ramach procedury oraz zasady

wymiany informacji pomiędzy służbami, umiejętność dokonania oceny co do zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” - rozróżnienie przemocy od zachowań agresywnych i sytuacji konfliktowych;

- koordynacja podejmowanych interdyscyplinarnie działań;
- metody interwencji w przypadku przemocy stosowanej wobec osób starszych i niepełnosprawnych, problemy i trudności związane z prowadzeniem ww. interwencji;
- monitorowanie sytuacji w rodzinie z osobą starszą lub niepełnosprawną.

7. Prawne aspekty przeciwdziałania przemocy:

- omówienie przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) aktów wykonawczych do ustawy oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020;
- omówienie przepisów karnych, w szczególności rodzajów przestępstw, do których najczęściej dochodzi w rodzinie (należy zwrócić uwagę, że przestępstwo znęcania się w rodzinie, zgwałcenia, uszkodzenia narządu ciała poniżej dni siedmiu jest ścigane z urzędu, a nie na wniosek pokrzywdzonych);
- podstawowe zagadnienia prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz cywilnego użyteczne w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie i wykonywania władzy rodzicielskiej;
- umiejętność przygotowania wybranych pism procesowych (m.in. zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, wniosek o wgląd w sytuację dziecka itd.);
- odpowiedzialność służb za niepodejmowanie działań w sytuacji przemocy.

8. Superwizja w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- superwizja dla członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych realizujących procedurę „Niebieskie Karty”;
- superwizja dla trenerów realizujących programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla oraz oddziaływania psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc.

4. METODY SZKOLENIA

Szczególnie rekomendowane są metody interaktywne – warsztatowe, ćwiczeniowe, seminaryjne - w małych grupach, (których wielkość nie powinna przekraczać 20 osób).

Superwizja może być częścią każdego bloku szkoleniowego lub może być prowadzona jako odrębna jednostka szkoleniowa.

5. CZAS TRWANIA SZKOLENIA

Czas trwania szkolenia powinien wynosić minimum 24 godziny.

Maksymalny czas trwania szkolenia określa realizator szkolenia w zależności od potrzeb występujących na terenie danego województwa i możliwości organizacyjnych samorządu województwa.

6. ZALICZENIE SZKOLENIA

Organizator szkolenia jest zobowiązany do wydania uczestnikom szkolenia zaświadczenia o jego ukończeniu. Zaświadczenie powinno zawierać: dane uczestnika, dane podmiotu realizującego szkolenie, okres w jakim przeprowadzono szkolenie a także dane dotyczące liczby godzin w poszczególnych blokach tematycznych, uwzględnionych w szkoleniu.

Warunkiem otrzymania zaświadczenia jest obecność na zajęciach.

Realizator szkolenia ma obowiązek przeprowadzić ankietę ewaluacyjną dla organizatora. Ankieta ewaluacyjna powinna uwzględniać ocenę uczestników szkolenia co do jakości oraz zakresu merytorycznego szkolenia, a także pozwalać na zdiagnozowanie dalszych potrzeb szkoleniowych uczestników zajęć. Szczegółowy zakres merytoryczny ankiety oraz sposób jej przeprowadzenia powinien zostać omówiony pomiędzy organizatorem a realizatorem szkolenia.

7. KWALIFIKACJE REALIZATORÓW

Osoby prowadzące szkolenia powinny posiadać następujące kwalifikacje:

1) ukończone studia wyższe na jednym z kierunków: prawo, pedagogika, pedagogika specjalna, , pedagogika opiekuńczo – wychowawcza, resocjalizacja, praca socjalna, psychologia, politologia, politologia i nauki społeczne, socjologia, polityka społeczna, nauki o rodzinie;

2) w przypadku ukończenia studiów wyższych na innych kierunkach niż tych, wymienionych w pkt.1, dopuszczalne są kwalifikacje uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, organizacji pomocy społecznej*, pedagogiki, pedagogiki opiekuńczo – wychowawczej, pedagogiki specjalnej lub resocjalizacji;

* w przypadku studiów podyplomowych z organizacji pomocy społecznej równorzędnie traktowane są szkolenia z zakresu specjalizacji z organizacji pomocy społecznej.

3) ukończone specjalistyczne szkolenia w wymiarze nie mniejszym niż 100 godzin dydaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy

w rodzinie lub co najmniej 5-letnie doświadczenie pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

4) bloki prawne powinny prowadzić osoby z wyższym wykształceniem prawniczym posiadające co najmniej 2-letnie doświadczenie w pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w zakresie udzielania pomocy prawnej.

5) superwizja powinna być prowadzona przez osoby posiadające uprawnienia superwizora zgodne z właściwością zawodową osób superwizowanych.

ZATWIERDZAM:

PODSEKRETARZ STANU

Elżbieta Bojanowska

Elżbieta Bojanowska

Przewodnicząca Zespołu Monitorującego
do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie